

Науково-практичні конференції як засіб розвитку наукових поглядів магістрів-географів

У статті розкрито значення науково-практичних конференцій для формування фахівців-географів. Висвітлено роль конференцій у науковій підготовці студентів, показано їхній вплив на науковий світогляд, мовні навички та компетенції, психологічну адаптацію майбутніх викладачів і науковців.

Ключові слова: науково-практична конференція, фахові компетенції, науковий світогляд, магістри-географи, апробація результатів дослідження.

У зв'язку з приєднанням України до Болонської декларації виникає потреба в інтеграції наукового й освітнього процесів, підвищенні рівня практичної орієнтованості наукових досліджень, якісних змін в організації студентської наукової діяльності, розвитку у майбутніх фахівців компетенцій науково-пізнавальної діяльності.

Для формування фахових компетенцій майбутніх магістрів спеціальності «Економічна та соціальна географія» важливе значення має не лише освітнє, а й науково-практичне середовище, у якому відбувається становлення фахівців. Навчання у магістратурі передбачає не лише оволодіння студентів знаннями, певними вміннями та компетенціями, які будуть затребувані у практичній діяльності, а й формування наукового суспільно-географічного світогляду. Адже у подальшому кращі випускники-магістри поповнюють лави аспірантів, професійно займаючись науковою роботою, стають фахівцями в галузі регіонального розвитку тощо.

Важливе місце у формуванні наукових поглядів магістрів-географів посідають науково-практичні конференції. На кафедрі соціально-економічної географії і регіонознавства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна щорічно проводяться дві міжнародні науково-практичні конференції: «Регіон: стратегія оптимального розвитку» (з 2003 р.) і конференція студентів, аспірантів та молодих науковців «Регіон: суспільно-географічні аспекти» (з 2006 р.). Не лише аспіранти, а й студенти-магістранти залучаються до підготовки цих конференцій, а також беруть безпосередню участь у їхній роботі, готуючи наукові публікації та виступи.

Показовим є те, що за останні роки підвищується наукова активність студентів кафедри, – про це свідчить збільшення кількості учасників конференцій. Зокрема, у міжнародній науково-практичній конференції «Регіон – 2007: суспільно-географічні аспекти» взяли участь 10 студентів кафедри, у 2008 р. – 8, у 2009 р. – 13, у 2010 р. – 29, у 2011 р. – 23, 2012 р. – 34, у 2013 р. – 40 студентів.

Крім того, студенти мають змогу брати участь у роботі науково-практичних конференцій за межами Харкова, у ВНЗ інших регіонів України та зарубіжжя. Такі відрядження професійно збагачують майбутніх науковців, сприяють обміну досвідом наукової роботи студентів різних ВНЗ, підвищують престижність наукової діяльності. Під час конференцій студенти безпосередньо «занурюються» у наукове середовище, перебувають у тісному контакті як з іншими студентами, так і з викладачами та науковцями. Студенти кафедри беруть участь у наукових конференціях, які проводяться у ВНЗ Києва, Сум, Белгорода, Москви, Санкт-Петербурга та інших міст України і країн СНД. У перспективі – опанування студентами кафедри наукового простору країн ЄС. Зокрема, у 2013/2014 навчальному році наші студенти брали участь у конференціях у Росії, Білорусі, Польщі.

Студентські наукові конференції є невід’ємною формою висвітлення результатів наукової роботи (реферату, курсової, бакалаврської, дипломної роботи) і водночас – ефективним засобом об’єктивного вияву обдарованої студентської молоді, реалізації набутих ними здібностей, стимулювання потреби у творчому оволодінні знаннями, активізації навчально-пізнавальної діяльності.

Участь у конференціях має не лише підтвердити належний рівень виконаної наукової роботи, а й показати студента-дослідника як мовну толерантну особистість. Разом з тим, набувається професійний досвід, відбувається суспільне визнання особистості в середовищі фахівців [2].

Роль конференцій у формуванні наукових поглядів магістрів-географів слід розглядати як з позиції підготовки наукових публікацій, так і безпосередньої участі у роботі конференції – виступів з доповідями.

Готуючи наукові публікації, студенти глибше пізнають сутність досліджуваної проблеми, опановують методики суспільно-географічних досліджень, формують власний науковий стиль. У подальшому ці навички будуть використані ними під час виконання магістерських дипломних робіт, проходження виробничих практик тощо. Тому важливо залучати студентів до наукової роботи вже на перших курсах навчання, щоб полегшити їм у подальшому оволодіння навичками наукових досліджень при виконанні курсових, кваліфікаційних та дипломних робіт.

Під час виступів з доповідями на конференціях студенти вдосконалюють уміння висловлювати думки, ставити запитання доповідачам і давати аргументовані відповіді, вести дискусії з проблемних науково-практичних питань тощо. Саме під час наукових дискусій виробляється самостійність, оригінальність висловлювання, вміння обґрунтовувати, спростовувати хибні думки, відбувається опанування мистецтва аргументованої полеміки. Таким чином формується науковий світогляд майбутніх магістрів-географів, підвищується їхній фаховий рівень, зростає мето-

дична компетентність дослідників, готовність до конкуренції на ринку праці. Особливо важливу роль у цьому сенсі відіграють науково-практичні конференції з міжнародною участю, до роботи у яких залучаються представники не лише українських ВНЗ і наукових установ, а й інших країн. Живе спілкування представників різних наукових напрямів і шкіл є чи не найважливішим чинником формування наукових поглядів магістрів-географів. Це важливо також для формування ментальної поведінки студентів як громадян незалежної України.

Цікава, продумана доповідь викликає проблемні питання, які стимулюють дискусію і дозволяють студенту-географу розширити інформацію про зміст теми дослідження, виявити свою дослідницьку компетенцію, комунікативні якості, перевірити власні ідеї й оцінити їхню достовірність.

Досвід підготовки студентів до участі в конференціях свідчить, що ефективним прийомом тренування виступу може бути також і самоаналіз його диктофонного запису: прослуховування власного мовлення сприяє вдосконаленню самопідготовки, розвиває власну культуру мовлення [1]. Саме так ми готуємо наших студентів до участі у міжрегіональних та міжнародних конференціях.

Конференції виступають також засобом апробації результатів наукових досліджень студентів. Доповіді готуються на основі власних досліджень студентів, у тому числі – в результаті проведення літніх експедицій і практик. Під час наукових дискусій виявляються «слабкі місця» у результатах досліджень, що сприяє коригуванню процесу подальшої наукової роботи студентів. Апробовані під час наукових конференцій результати досліджень можуть у подальшому слугувати основою для виконання курсових, кваліфікаційних та дипломних робіт студентів.

Важливе значення мають конференції й у психологічному аспекті. Під час конференцій студенти оволодівають уміннями виступати публічно, стають психологічно більш адаптованими до різних ситуацій, навчаються толерантному ставленню до наукових опонентів, умінню вести дискусію, відстоювати свої погляди. Під час виступів з доповідями у студентів розвиваються впевненість у собі, концентрація уваги, швидкість мислення, організаторські здібності.

Отже, підготовка студентів до наукових конференцій має становити цілісну особистісно-орієнтовану систему з чітко визначеними цілями, завданнями, функціями. Важлива роль у цьому належить куратору чи науковому керівнику, який має заохочувати студентів до наукової роботи, вчити збирати та аналізувати наукову інформацію, що сприяє формуванню інтересу до творчої наукової діяльності.

Важливе значення для розвитку наукових поглядів студентів-магістрів соціально-економічної географії мають on-line-лекції, семінари та конференції, варіанти яких вже розроблено на кафедрі.

Література

1. Колот А. М. Інноваційно-інтелектуальні чинники розвитку вищої освіти як провідного інституту економіки знань / А. М. Колот // Стратегія розвитку України : соціологія, економіка, право : наук. вісник / Ін-т міжнар. відн. Нац. авіац. ун-ту. – К., 2008. – Вип. 1–2. – С. 502–507.

2. Лузік Е. В. Організація наукової діяльності студентів вищих навчальних закладів / Е. В. Лузік // Педагогіка і психологія професійної освіти : результати досліджень і перспективи : зб. наук. праць. – К., 2003. – С. 380–395.